

## رابطه اعتیاد به اینترنت با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه

حمید شفیعی زاده\*

(۱) گروه علوم تربیتی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران

\*نویسنده مسوول: shafizadeh11@gmail.com

تاریخ پذیرش مقاله ۹۶/۵/۲

تاریخ دریافت مقاله ۹۵/۱۲/۱۰

### چکیده

این تحقیق به منظور بررسی رابطه اعتیاد به اینترنت با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان ورامین انجام گرفته است. پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ روش، توصیفی از نوع همبستگی می باشد. جامعه آماری کلیه دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان ورامین در سال تحصیلی ۱۳۹۴-۹۵ به تعداد ۶۱۲۸ نفر می باشد. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران، ۳۶۱ نفر برآورد شد که به صورت نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند. در این تحقیق از پرسشنامه اعتیاد به اینترنت یانگ جهت تشخیص دانش‌آموزانی که اعتیاد به اینترنت دارند استفاده شده است. از معدل پایان ترم و تعداد واحدهای افتاده دانش‌آموزان به عنوان شاخصهای عملکرد تحصیلی استفاده شده است. تحلیل آماری داده ها با استفاده از شاخص‌های آمار توصیفی (فراوانی، میانگین و درصد) و آمار استنباطی (همبستگی پیرسون) انجام شده است. نتایج توصیفی نشان داد ۱/۷٪ دانش‌آموزان اعتیاد ضعیف، ۴۴/۹٪ درصد نفر اعتیاد متوسط و ۵۳/۵٪ درصد دانش‌آموزان اعتیاد شدیدی به اینترنت داشته‌اند. علاوه بر این، ۳۳٪ دانش‌آموزان بین ۴ تا ۶ ساعت از اینترنت استفاده می‌کنند که بیشترین فراوانی را تشکیل می‌دهد و ۳/۶٪ نیز بیشتر از ۱۰ ساعت از اینترنت استفاده می‌کنند که کمترین فراوانی را تشکیل می‌دهد. بررسی نتایج همبستگی بین اعتیاد به اینترنت با معدل تحصیلی دانش‌آموزان، نشان می‌دهد که بین این دو متغیر رابطه منفی و معناداری وجود دارد و نیز بین میزان اعتیاد به اینترنت با تعداد واحدهای افتاده دانش‌آموزان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. علاوه بر این نتایج نشان داد بین میزان اعتیاد به اینترنت با سن دانش‌آموزان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

کلید واژه گان: اعتیاد اینترنتی، عملکرد تحصیلی، دوره دوم متوسطه

### مقدمه

یک ابزار تحقیقاتی به یکی از گسترده ترین امکانات تجاری جهان نیز مبدل شده است (گلچین و بختیایی، ۱۳۸۵).

استفاده از اینترنت به عنوان یکی از تولیدات و دستاوردهای تکنولوژیکی مدرن در چند دهه گذشته رواج و گسترش بیش از حدی در بسیاری از جوامع اعم از توسعه یافته و یا در حال توسعه داشته است، به طوریکه هر روز تعداد کثیری از افراد در زمره کاربران اینترنت قرار می‌گیرند. دسترسی به اینترنت، پدیده‌ای رو به گسترش است و هر روز تعداد بیشتری از افراد در زمره استفاده کنندگان اینترنت قرار می‌گیرند. طبق برآورد صورت گرفته، در سال ۱۹۸۱، ۶۶ میلیون نفر از مردم آمریکا به اینترنت دسترسی

امروزه اکثر خانواده‌ها دارای رایانه هستند و اینترنت از تازه‌ترین دستاوردهای بشر و آخرین عضو خانواده تکنولوژی است که حدود پنجاه سال است که قدم به زندگی انسان گذاشته و در عرصه‌های مختلف نقش آفرینی می‌کند. اینترنت دنیای مجازی است که با دنیای واقعی پیرامون ما تفاوت‌هایی دارد. در جهان مجازی انسان با سرزمینی بدون مرز مواجه می‌گردد که از فرهنگ‌های مختلف تشکیل شده است. اینترنت ابزاری است که اگر از آن به طور صحیح استفاده شود موجب تحول بسیار سریع در علوم و رشد و تعالی بشری در تمامی زمینه‌ها خواهد بود. اینترنت به عنوان بزرگترین شبکه کامپیوتری جهان، جهت دسترسی به اطلاعات ایجاد شد، اما به سرعت از

داشتند که در سال ۱۹۹۹ شمار آنها به ۸۳ میلیون بالغ گردیده است (بیگز، ۲۰۰۰). اتحادیه جهانی مخابرات (ITU) در شروع سال ۲۰۱۴، آخرین ارزیابی های خود از وضعیت فناوری اطلاعات و ارتباطات در کشورهای مختلف جهان اینچنین اعلام کرد: نزدیک به ۲٫۷ میلیارد نفر از جمعیت جهان که تقریباً ۴۰ درصد مردم جهان را تشکیل می دهند کاربر آنلاین اینترنت هستند که براساس دسته بندی صورت گرفته بر مبنای سطح توسعه کشورها ۳۱ درصد این افراد در کشورهای در حال توسعه و ۷۷ درصد آنها در کشورهای توسعه یافته در حال استفاده از اینترنت هستند.

در این رده بندی مشخص شده که اروپا با نرخ نفوذ اینترنت ۷۵ درصد و آمریکا با نرخ نفوذ اینترنت ۶۱ درصد مناطقی با بالاترین نرخ نفوذ اینترنت در جهان محسوب می شوند. در همین حال باید گفت در آفریقا ۱۶ درصد مردم کاربر اینترنت آنلاین هستند که تنها نیمی از نرخ نفوذ اینترنت در آسیا و اقیانوسیه محسوب می شود.

همزمان با دسترسی روزافزون افراد به اینترنت، شاهد نوع جدیدی از اعتیاد یعنی اعتیاد اینترنتی هستیم که موضوع رو به رشد عصر اطلاعات است. اعتیاد اینترنتی، انسانها را به افرادی رها شده تبدیل کرده و بر روابط اجتماعی آنان تأثیر می گذارد. در نتیجه با استفاده بیش از حد از اینترنت، بهره وری کاربران اینترنت، پایین می آید. و در اثر دیر حاضر شدن در محل کار یا تحصیل خود، دچار کم کاری می شوند. عدم تحرک جسمی، علائمی چون درد کمر، پشت و ماهیچه، از دیگر تبعات این مسئله اند. این اعتیاد مانند تمام اعتیادهای دیگر با علائمی از قبیل فردگرایی مفرط، عزلت طلبی و اجتماع گریزی، بی میلی به مشارکت، کاهش تعاملات و ارتباطات، انزوا طلبی، اضطراب، احساس تنهایی، افسردگی، ضعف اعتماد به نفس و نظایر آن همراه است. این کاربران حتی در صورت کناره گیری از اینترنت، دچار علائم اختلال می شوند.

مطالعات نشان داده است که چهارده درصد از کاربران اینترنت، دچار علائمی مانند رفتارهای وسواسی، حالت روان شیدایی، افسردگی و ... هستند. ایوان گلدبرگ<sup>۱</sup>، روان پزشکی از دانشگاه کلمبیا، اولین بار اختلال اعتیاد به اینترنت را در جولای ۱۹۹۵ مطرح کرد و واژه اعتیاد به اینترنت را ابداع و معیارهای تشخیصی آن را ثبت کرد (سز<sup>۲</sup>، ۲۰۰۳) از طرفی، در عین حال که روابط افراد به ویژه کودکان و نوجوانان در جهان مجازی افزایش می یابد، در مقابل از دامنه روابط آنان در جهان واقعی کاسته می شود و احتمال افت عملکرد آموزشی آنان نیز می رود (سامسون و کین<sup>۳</sup>، ۲۰۰۵).

به گفته میترا و واتس<sup>۴</sup> (۲۰۰۲) خیلی ها معتقدند که اینترنت به یک عامل همه جا حاضر قرن ۲۱ در ارتباطات جهان تبدیل خواهد شد. توسعه تکنولوژیهای اطلاعات و ارتباطات به عنوان یکی از چهره های بارز جامعه مدرن در عصری که به عصر اطلاعات و ارتباطات معروف شده، شناخته شده است. هرچه مردم بیش از پیش از طریق کامپیوتر و به ویژه شبکه های اینترنت و اینترنت<sup>۵</sup> به یکدیگر متصل می شوند، این ابزار جدید نیز توجه زیادی را به سوی خود جلب می کند.

در دنیای امروز، شبکه های اجتماعی نقش بسیار مهمی در روابط مردم سرتاسر جهان ایفا می کنند به طوری که به جزئی جدایی ناپذیر از زندگی بیشتر مردم تبدیل شده اند. این در حالی است که اساس پیدایش این شبکه ها تسهیل و کوتاه نمودن مسیر ارتباطی میان افراد جامعه تلقی می گردد. در ایران نیز این پدیده نه چندان نوظهور روز به روز بر خیل مشتاقان خود می افزاید. شاید در گذشته نه چندان دور افراد شناخت کمی نسبت به ماهیت و چگونگی استفاده از این شبکه ها داشتند، اما این روزها در زندگی روزمره شاهد آن هستیم که طیف متفاوت مردم راجع به این شبکه ها با هم صحبت و تبادل اطلاعات می نمایند. طبقات مختلف در جامعه از زن و مرد، جوان و

4. Samson & Keen  
5. Mitra & Watts  
6. Intranet

1. Biggs  
2. Ivan goldberg  
3. Seth

و چرایی استفاده مردم، مخصوصاً جوانان و نوجوانان کاملاً ضروری است (کایه و جانسون<sup>۲</sup>، ۲۰۰۲؛ روگیرو، ۲۰۰۲). در بین کاربران اینترنت، جوانان بیشترین استفاده را از آن دارند انگیزه‌های مثبت و هدفمند برای استفاده از اینترنت، نقش مؤثری در ارتقای فکری و روحی نوجوانان دارد، اما به دلیل انگیزه‌های منفی و یا اعتماد به استفاده از آن، لازم است برنامه ریزی‌ها و سیاستگذاری‌هایی در عرصه فرهنگ صورت گیرد. در این میان، مدارس و والدین نقش مؤثری دارند. اینترنت برای به دست آوردن اطلاعات و ارتباطات وسیله‌ای مفید است، اما می‌تواند مانند هر محصول صنعتی جدید مورد سوء استفاده قرار گیرد و استفاده نادرست از آن نتایج منفی خواهد داشت. افرادی که بدون هدف و نیاز، به اینترنت متصل می‌شوند استفاده مطلوبی از آن نمی‌کنند. نوجوانان، کنجکاو هستند و می‌خواهند به تنهایی تصمیم‌گیری کنند. بر این اساس استفاده نابجای آنها از اینترنت، می‌تواند موجب وقت‌کشی، دوستی‌های نامناسب و یا مشکلات دیگر شود (سلطانی‌فر، ۱۳۸۷).

عادت به کاربری مفرط اینترنت یا اعتیاد اینترنتی، از جمله مواردی است که بسیاری از کاربران را اسیر خود می‌سازد جذابیت‌های خاص اینترنت باعث می‌شود که نوجوانان و جوانان مجذوب آن شده، ساعت‌ها وقت خود را در مقابل کامپیوتر سپری کنند. این مسئله باعث می‌شود که نوجوانان از سایر فعالیت‌های اجتماعی باز بمانند. یافته‌های پژوهشی حکایت از آن دارد که هر چه ضریب هوش عاطفی کاربران پایین‌تر باشد، میزان ابتلای آنان به اعتیاد اینترنتی بیشتر است. از معمول‌ترین نشانه‌های تشخیص اعتیاد به اینترنت می‌توان به افت تحصیلی شدید، کاهش وزن به علت از بین رفتن نظام تغذیه‌ای بدن، بالا رفتن دامنه تنش‌های عصبی، کاهش فعالیت‌های اجتماعی، کم شدن میزان معاشرت با اشخاص و گروه‌های بزرگ‌تر، قانون‌گریزی، پرخاشگری، ابتلا به سردردهای عصبی و نظایر این‌ها اشاره کرد. به طور کلی می‌توان گفت که

پیر، باسواد و بی‌سواد، از آن حرف می‌زنند. عده‌ای بسیار مخالف آن‌ها بوده، وجودشان را باعث مضرات اجتماعی و فساد اخلاقی برای طبقات جامعه دانسته و مایل به بستن، تعطیل و فیلتر کردن آن‌ها هستند و در مقابل، عده‌ای دیگر آن‌ها را مظاهری از تمدن جدید شمرده، وجود آن‌ها را برای پیوستگی‌های اجتماعی مفید، بلکه لازم می‌دانند. فراگیر شدن استفاده از این پدیده، پیامدهای مثبت و منفی بسیاری را بر زندگی ما القاء نموده و در مواردی نیز تبعات گریز ناپذیری را بر ما تحمیل داشته است (حبیبی، ۱۳۹۰). پدیده اینترنت امروزه به صورت یکی از نمادهای فرهنگ جهانی در آمده است و همه جمعیت‌ها در سراسر جوامع امروزی تحت تاثیر این فناوری پست مدرن منحصر به فرد قرار گرفته‌اند. گاهی نظریه‌پردازان اجتماعی برای توصیف میزان تاثیر اینترنت بر انسان تاریخ را به دو دوره ماقبل و ما بعد اینترنت تقسیم می‌کنند. یعنی همانطور که برای اهمیت پیدایش خط تاریخ را به قبل و بعد از اختراع خط تقسیم می‌کردیم. درباره اهمیت تاثیرات اینترنت، هم در سطح جهانی و هم در سطح ملی نظریه‌ها و دیدگاه‌های مختلفی مطرح شده است. برخی این میزان تاثیر را به چالش کشیده‌اند. چرا که ضریب نفوذ اینترنت در غرب بسیار بیشتر از کشورهای کمتر توسعه یافته شده است. از منظر دیگری می‌توانیم دیدگاه‌ها را به دو دسته خوش‌بینان و بدبینان هم تقسیم کنیم. یعنی در مقابل کسانی که از اینترنت استقبال می‌کنند کسانی هم هستند که این تاثیرات را بدون آسیب نمی‌بینند و معتقدند که اینترنت باعث تضعیف برخی ارزش‌های سنتی و تاریخی هم شده است (شاملو، ۱۳۸۲).

در حقیقت، داشتن دانش پیرامون استفاده از یک رسانه خاص، مرحله و قدم مهمی در راه رسیدن به دانش و معرفت بیشتر درباره تحولات و توسعه و تأثیرات بالقوه رسانه‌ها می‌باشد (روگیرو<sup>۱</sup>، ۲۰۰۰). با شهرت یافتن و عمومی شدن اینترنت با تمام پتانسیل‌هایی که این تکنولوژی جدید فراهم می‌کند، دانش پیرامون چگونگی

اینترنت در دانش آموزان تاثیر مخرب آن بر عملکرد تحصیلی آنها و تبعات ناشی از این افت برای نظام آموزشی می باشد که در این مقاله مورد توجه قرار گرفته است.

تا سال ۱۹۹۴ هیچ مطالعه‌ای در زمینه اعتیاد اینترنتی صورت نگرفته است اما با فراگیر شدن و گسترش این پدیده، این گونه مطالعات نیز در کانون توجه جامعه شناسان و روانشناسان قرار گرفت. چنان که از سال ۱۹۹۴ به بعد مطالعات پیرامون مسئله اعتیاد اینترنتی و تبعات اجتماعی و روانشناختی رو به گسترش نهاد. در جدیدترین آنها دو<sup>۱</sup> و همکاران (۲۰۱۳) در پژوهشی با بررسی ارتباط افسردگی، اضطراب، جنسیت و ویژگی‌های شخصیتی با اعتیاد به اینترنت، ارتباط معنی داری را بین نشانگان افسردگی و اضطراب با اعتیاد به اینترنت گزارش کردند. در مطالعه پراسانا<sup>۲</sup> و همکاران (۲۰۱۲) افرادی که استفاده بیش از حد از اینترنت داشتند، مشکلات تحصیلی و عدم مشارکت درسی افزایش یافته بود.

سایموس و همکاران<sup>۳</sup> (۲۰۰۸) به بررسی اعتیاد اینترنتی در نوجوانان یونانی پرداختند. آنان ۲۲۰۰ نفر از دانش آموزان بین ۱۲ تا ۱۸ سال را از ۱۲۰ کلاس و ۸۵ مدرسه در یونان انتخاب کردند. نتایج نشان داد که پسران بیش از دختران به اعتیاد اینترنتی دچار هستند و عمده استفاده آنها نیز به بازی‌های رایانه‌ای اینترنتی ختم می‌شود.

لی ژی و وانگ<sup>۴</sup> (۲۰۰۸) به بررسی رابطه بین سن، جنس، پشتوانه خانوادگی و اعتیاد اینترنتی پرداختند. آنها ۱۸۰ دانش آموز دبیرستانی را در این پژوهش مورد آزمون قرار دادند. نتایج نشان داد که بین سن دانش آموزان و اعتیاد اینترنتی آنها رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. پسرانی که سن آنها نسبت به همسالانشان بیشتر بود، به اعتیاد اینترنتی شدیدتری دچار بودند. اعتیاد اینترنتی پسران بیش از دختران گزارش شد.

استفاده مفرط از اینترنت، گاه نشانه اختلال شخصیت است. بنابراین، یکی از سائلی که امروزه در فضای خانه مشکل آفرینی و حتی روابط والدین و فرزند نوجوان را تحت الشعاع خود قرار می‌دهد، بهره گیری نامناسب از فناوری اطلاعات در خانواده است که علاوه بر همه موارد گفته شده، گاه زمینه ضعف تحصیلی یا افت تحصیلی را فراهم می‌نماید و در مواقعی نیز موجی اصطحکاک بین والدین و فرزندان می‌شود. جامعه شناسان معتقدند، ضعف مهارت‌های اجتماعی در برقراری ارتباط از سوی خانواده و نهادهای آموزشی، محدودیت‌های اجتماعی در گفتگوهای خصوصی، انزوا طلبی و نیازهای جنسی، نظر نوجوانان و جوانان را به چت رومها جلب می‌کند (نوابخش و همکاران، ۱۳۸۹).

در تبیین مساله تحقیق باید بر این نکته تاکید کرد که اینترنت، به رغم جنبه‌های سودمند فراوان، می‌تواند بسیار آسیب زا نیز باشد. این آسیب زایی گروه‌های سنی خاصی را تهدید می‌کند که از اینترنت بیشتر استفاده می‌کنند. در این میان، قشر دانش آموز در معرض تهدیدات جدی قرار دارد، زیرا در دوره نوجوانی و جوانی، انگیزه‌های جنسی قوی‌ترند و غلبه هیجانات و احساسات به گونه‌ای است که گاه عقل را تحت عمل خود قرار می‌دهد. نوجوانان با توجه به بی‌تجربگی و کم‌تجربگی و نیز ویژگی‌های خاص دوره نوجوانی، به شدت در معرض آثار منفی و مخرب اینترنت قرار دارند. هر چند با پیشرفت علم تکنولوژی و به وجود آمدن وسایل مختلف ارتباطی؛ روند زندگی و فعالیت های زمان بر سرعت بیشتری به خود گرفته است اما تبدیل شدن جهان به یک دهکده جهانی مشکل بزرگی همچون اعتیاد بیش از حد به اینترنت و فضای مجازی را همراه خود آورده است. واضح است ورود روز افزون این قبیل وسایل به خانه ها و مهم تر از آن عدم درک و شناخت کافی از طرف خانواده ها بیش از هر چیز کودکان؛ نوجوانان و دانش آموزان را در معرض خطر قرار داده است. یکی از مخاطرات اصلی استفاده بیش از حد از

3. Siomos et al  
4. Li Xie & Wang

1. Do  
2. Prasanna

کوبی<sup>۴</sup> و همکاران (۲۰۰۱) در پژوهش خود بیان کرده‌اند که استفاده زیاد و تفریح گونه از اینترنت با آسیب‌های جدی در عملکرد فردی نظیر مشکلات تحصیلی، تنهایی، مشکلات خواب و غیره مرتبط است. کیامرثی و آریاپوران (۱۳۹۴) در تحقیقی با عنوان شیوع اعتیاد به اینترنت و رابطه‌ی آن با تعلق‌ورزی و پرخاشگری در دانش‌آموزان نشان دادند نزدیک به ۳۰ درصد دانش‌آموزان اول دبیرستان‌های شهرستان اردبیل اعتیاد به اینترنت دارند. نصیری<sup>۵</sup> و همکاران (۲۰۱۱) به بررسی میزان اعتیاد به اینترنت در بین دانشجویان پرداختند. نتایج آنها نشان داد که در بین دانشجویان ۱۶/۸ درصد اعتیاد به اینترنت پایین، ۲۲/۷ درصد اعتیاد متوسط، ۴۶/۷ درصد اعتیاد به اینترنت بالا و ۱۳/۸ درصد دانشجویان نیز اعتیاد به اینترنت شدید دارند. دوستی ایرانی و همکاران (۱۳۹۶) به بررسی شیوع اعتیاد به اینترنت در دانشجویان و دانش‌آموختگان گروه‌های اپیدمیولوژی، علوم بالینی و علوم پایه در ایران پرداختند. نتایج آنها نشان داد ۸۳ درصد دانشجویان اعتیاد خفیف و متوسط به اینترنت داشتند که رقم قابل توجهی است. این محققان پیشنهاد کردند با توجه به اینکه سهم بالایی از افراد در معرض خطر ابتلا به فرم شدید اعتیاد به اینترنت قرار دارند، بنابراین برنامه‌ریزی برای اقدامات پیشگیرانه از اعتیاد به اینترنت در گروه‌های دانشگاهی ضروری به نظر می‌رسد.

کلهر و قدسی (۱۳۹۵) به بررسی رابطه اعتیاد به اینترنت با هوش‌های چندگانه گاردنر و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر پایه هشتم دوره متوسطه اول غیردولتی شهر تهران پرداختند. نتایج نشان داد رابطه بین اعتیاد به اینترنت با پیشرفت تحصیلی منفی و معنادار بود.

رضایی ضابط و همکاران (۱۳۹۵) پژوهشی با هدف بررسی رابطه اعتیاد به اینترنت بر پیشرفت تحصیلی و سلامت روان دانش‌آموزان دختر مقطع دبیرستان انجام دادند. جامعه آماری در این پژوهش، شامل کلیه

ویندهام<sup>۱</sup> (۲۰۰۸) رابطه میان درگیری در روابط اینترنتی و تغییرات روانشناختی و تحصیلی در میان دانش‌آموزان دبیرستانی را مطالعه کرده است. وی یک نمونه ۶۱۴ نفری از دانش‌آموزان کلاس نهم و دوازدهم با میانگین سنی ۱۵/۲ سال را انتخاب کرد و از آن‌ها خواست سه پرسشنامه خود اظهاری را تکمیل کنند. بیش از یک سوم از مشارکت‌کنندگان گزارش کردند که حداقل یک بار در روز به گپ سرا یا سایر فناوری‌های تعاملی سر می‌زدند و ۵۵ درصد گفتند که در حین انجام تکالیف مدرسه به صورت آنلاین با دوستانشان رابطه برقرار می‌کنند. در این پژوهش مشخص شد که دختران بیشتر از پسران ممکن است گپ بزنند. محبوب‌ترین شکل ارتباط استفاده از پیامک بود و گپ و وب سایت‌های شبکه بندی اجتماعی در رده‌های بعدی قرار داشتند. همچنین مشخص شد که بیشتر این نوجوانان در جهان مجازی بسیار بیش از جهان واقعی تمایل دارند که با جنس مخالف رابطه داشته باشند. در نهایت، این پژوهش دریافت که استفاده از فناوری‌های تعاملی تأثیر منفی نیرومندی بر موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان دارد. یافته نیمز<sup>۲</sup> و همکاران (۲۰۰۵) نشان دادند کسانی که مدت زیادی از اینترنت استفاده می‌کنند، این استفاده بیش از حد، عامل مشکلات بین فردی، اجتماعی و تحصیلی آنان می‌شود.

مطالعه ویشفر (۱۳۸۴) که روی کاربران ۱۴ تا ۳۷ ساله شهرستان لار انجام شد نشان داد که ۱۷/۵ درصد از کاربران به اعتیاد خفیف و ۲/۲ درصد از کاربران اعتیاد شدید به اینترنت داشتند که به اقدامات پیشگیری و درمان نیاز داشتند. یانگ<sup>۳</sup> (۲۰۰۴) اعتقاد داشت افراد در حالت اعتیاد به اینترنت ساعتها و روزها وقت خویش را صرف ارتباط درون شبکه‌ای می‌کنند، توان قطع این رابطه را ندارند و علاقه‌ای به ترک کامپیوترهای شان نشان نمی‌دهند در حالی که در همین راستا فعالیتهای زندگی واقعی و روابط اجتماعی آنان از هم فرو می‌پاشد.

4. Kubey  
5. Nasiri

1. Windham  
2. Niemz et al  
3. Young

احساس نیاز به تنها بودن و فراموش کردن مسئولیت‌های خانوادگی است. در تحقیق قجر (۱۳۸۵) که بر روی ۲۰۰۰ نفر از دانش‌آموزان شهر تهران انجام شده نشان داد که بین افت تحصیلی، پایین آمدن خودپنداره و اعتیاد به اینترنت رابطه مستقیمی وجود دارد. از دیگر نتایج تحقیق رابطه معکوس بین اینترنت و انعطاف پذیری است. به این معنا که هر چه اعتیاد به اینترنت بیشتر باشد، انعطاف‌پذیری کمتر می‌شود.

پژوهش‌های صورت گرفته از سوی نادمی و سعیدی رضوانی (۱۳۸۵) درباره استفاده از اینترنت و پیامدهای روانی و اجتماعی آن با مطالعه درباره ۲۰۰ نفر از دانشجویان دانشگاه آزاد مشهد نشان دادند ۷۷ درصد از آنها در معرض خطر اعتیاد اینترنتی با علائمی همچون اضطراب، احساس تنهایی، افسردگی، کج خلقی و ضعف خود پنداره قرار دارند و در باره ۱۴ درصد نیز وابستگی به اینترنت تأثیر مهمی بر کارکرد آنها داشته است.

همانطور که نتایج تحقیقات نشان داد یکی از مهمترین اثرات اینترنت تأثیر بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان است. لذا با توجه به گسترش روزافزون استفاده از اینترنت و تلفن همراه در میان دانش‌آموزان، در این تحقیق به دنبال بررسی ارتباط اعتیاد به اینترنت با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان ورامین است.

#### سؤالات تحقیق

- ۱- وضعیت اعتیاد به اینترنت در دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان ورامین چگونه است؟
- ۲- چه رابطه‌ای بین اعتیاد به اینترنت با معدل تحصیلی دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان ورامین وجود دارد؟
- ۳- چه رابطه‌ای بین اعتیاد به اینترنت با واحدهای درسی افتاده دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان ورامین وجود دارد؟
- ۴- چه رابطه‌ای بین اعتیاد به اینترنت با سن دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان ورامین وجود دارد؟

دانش‌آموزان دختر سال اول دبیرستان‌های شهر نورآباد که در آن با استفاده از روش نمونه گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای و برطبق فرمول کوکران، تعداد ۲۱۵ دانش‌آموز به عنوان نمونه انتخاب شدند. نتایج نشان داد که اعتیاد به اینترنت پیش‌بینی کننده پیشرفت تحصیلی نیست. بعلاوه بین پیشرفت تحصیلی در افراد معتاد به اینترنت و غیرمعتاد به اینترنت، تفاوت معناداری وجود ندارد.

بیدختی و حسن‌زاده (۱۳۹۱) با مقایسه معدل دانش‌آموزان بین دو سال تحصیلی به عنوان نشاننده پیشرفت تحصیلی نشان دادند که بین اعتیاد به اینترنت و پیشرفت تحصیلی همبستگی معنادار و منفی ۰/۶۷ وجود دارد. روحانی و تازی (۱۳۹۰) در پژوهشی تحت عنوان بررسی میزان اعتیاد به اینترنت و رابطه آن با انگیزه تحصیلی و رشد اجتماعی دانش‌آموزان دوره متوسطه استان مازندران بین انگیزه تحصیلی با اعتیاد به اینترنت همبستگی منفی ۰/۲۲ را بدست آوردند. حسن‌زاده (۱۳۸۹) در پژوهشی تحت عنوان رابطه بین استفاده افراطی از فناوری (اعتیاد به اینترنت و پیامک) و وضعیت آموزشی و روانی دانش‌آموزان به این نتیجه رسید که بین دو متغیر استفاده افراطی از اینترنت و پیشرفت تحصیلی رابطه معنادار وجود ندارد؛ و همچنین بین دو متغیر استفاده افراطی از پیامک و پیشرفت تحصیلی رابطه معنادار وجود ندارد؛ اما بین دو متغیر استفاده افراطی از اینترنت و احساس تنهایی رابطه معنادار وجود داشت.

بهار و حاجی محمدی (۱۳۸۶) در پژوهشی تحت عنوان دانشجویان دانشگاه تهران و استفاده از اینترنت نشان دادند که پسران از اینترنت بیشتر به عنوان ابزار تعامل اجتماعی و دختران از آن برای جستجوی اطلاعات استفاده می‌کنند. از طرفی همبستگی معناداری بین خشنودی از اینترنت و انگیزه‌های سرگرمی وجود داشت.

تحقیق معید فر و همکاران (۱۳۸۶) نشان داده است که یکی از آثار وابستگی به اینترنت این است که افراد وابسته، سبک دلبستگی نایمن دارند و زمان کمتری را با خانواده خود می‌گذرانند. از علائم این وابستگی گوشه‌گیری،

## روش تحقیق

و «هرگز» میزان موافقت خود را در مورد هر کدام از سوالات بیان کردند. روش نمره‌گذاری پرسشنامه تحقیق نیز به این صورت بوده است که عدد یک بیانگر کمترین ارزش یعنی معادل با عبارت هرگز و عدد ۶ بیانگر بیشترین ارزش و معادل با عبارت همیشه می‌باشد و عبارت‌های «اغلب»، «معمولاً»، «گاهی» و «بندرت» به ترتیب نمرات ۵، ۴، ۳ و ۲ را داشتند.

در پرسشنامه اعتیاد به اینترنت یانگ:

- ❖ در صورتی که نمرات پرسشنامه بین ۲۰ تا ۴۵ باشد، میزان اعتیاد به اینترنت در این جامعه ضعیف می‌باشد.
- ❖ در صورتی که نمرات پرسشنامه بین ۴۶ تا ۷۰ باشد، میزان اعتیاد به اینترنت در سطح متوسطی می‌باشد.
- ❖ در صورتی که نمرات بالای ۷۰ باشد، میزان اعتیاد به اینترنت بالایی می‌باشد.

روایی محتوایی پرسش‌نامه مورد تأیید متخصصان و استادان حوزه فناوری و رسانه قرار گرفته است. پایایی پرسشنامه بر اساس ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۷ برآورد گردید. برای تجزیه و تحلیل از روش‌های آماری توصیفی و آمار استنباطی همبستگی پیرسون استفاده شد.

## یافته‌ها

### بررسی توصیفی معدل دانش‌آموزان

جدول ۱. توزیع فراوانی نمونه‌های پژوهش برحسب وضعیت معدل

معدل تحصیلی	فراوانی	درصد فراوانی
بالاتر از ۱۷	۱۳۴	۳۷/۱
۱۴ تا ۱۷	۲۱۹	۶۰/۷
کمتر از ۱۴	۸	۲/۲
جمع	۳۶۱	۱۰۰

جدول ۲. فراوانی میزان اعتیاد به اینترنت در میان دانش‌آموزان

اعتیاد	فراوانی	درصد فراوانی
اعتیاد ضعیف (امتیاز ۲۰ تا ۴۵)	۶	۱/۷
اعتیاد متوسط (امتیاز ۴۶ تا ۷۰)	۱۶۲	۴۴/۸
اعتیاد زیاد (امتیاز ۷۰ به بالا)	۱۹۳	۵۳/۵
جمع	۳۶۱	۱۰۰

این پژوهش به دنبال شناسایی ارتباط بین اعتیاد به اینترنت با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان است. لذا از نظر هدف کاربردی و از نظر روش گردآوری داده‌ها از نوع تحقیقات کمی و غیر آزمایشی است؛ و از نظر نحوه اجرا، توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری کلیه دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان ورامین در سال تحصیلی ۱۳۹۴-۹۵ به تعداد ۶۱۲۸ نفر می‌باشد. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران، ۳۶۱ نفر برآورد شد که به صورت نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند. در مرحله اول، ۷ مدرسه دوره دوم متوسطه این شهرستان به صورت تصادفی انتخاب شدند و در مرحله بعد محقق با مراجعه به این مدارس و کلاس‌های درس، پرسشنامه را بین آنها توزیع و جمع‌آوری کرد. جمع‌آوری اطلاعات با استفاده از ابزار پرسشنامه و جمع‌آوری معدل پرسش‌شوندگان از طریق اسناد و مدارک موجود همچون کارنامه‌های پایان ترم و نمرات ثبت شده در دفترامتحانات آن سال تحصیلی بدست آمده است. پرسشنامه این تحقیق شامل پرسشنامه‌ی اعتیاد به اینترنت یانگ (۱۹۹۶) بود. این پرسشنامه شامل ۲۰ سؤال بود که توسط یانگ و همکاران تهیه و اعتباریابی شده است. در این تحقیق، افراد با انتخاب پاسخ‌های «همیشه»، «اغلب»، «معمولاً»، «گاهی»، «بندرت»

جدول ۳. فراوانی تعداد ساعت های استفاده از اینترنت در بین دانش آموزان

میزان ساعت	فراوانی	درصد فراوانی
کمتر از ۱ ساعت	۵۴	۱۵/۰
بین ۱ تا ۳ ساعت	۷۷	۲۱/۳
بین ۴ تا ۶ ساعت	۱۱۹	۳۳/۰
بین ۷ تا ۱۰ ساعت	۹۸	۲۷/۱
بیشتر از ۱۰ ساعت	۱۳	۳/۶
جمع	۳۶۱	۱۰۰/۰

جدول ۴. رابطه اعتیاد به اینترنت با معدل کل دانش آموزان

آماره	معدل کل دانش آموزان
<i>r</i>	-۰/۷۹۸
سطح معناداری ( <i>Sig.</i> )	۰/۰۰۰
<i>N</i>	۳۶۱

اعتیاد به اینترنت

تشکیل می‌دهد و ۳/۶٪ نیز بیشتر از ۱۰ ساعت از اینترنت استفاده می‌کنند که کمترین فراوانی را تشکیل می‌دهد. سوال دوم تحقیق: چه رابطه‌ای بین اعتیاد به اینترنت با معدل تحصیلی دانش آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان ورامین وجود دارد؟

برای بررسی همبستگی بین متغیرهای تحقیق میزان اعتیاد به اینترنت با معدل تحصیلی دانش آموزان از آزمون همبستگی پیرسون استفاده گردید. نتیجه حاصل از این آزمون در جدول شماره ۴ نشان داده شده است.

نتایج همبستگی بین متغیرهای تحقیق یعنی میزان اعتیاد به اینترنت با معدل تحصیلی دانش آموزان نشان می‌دهد که بین این دو متغیر رابطه منفی و معناداری وجود دارد. ضریب همبستگی بین اعتیاد به اینترنت با معدل کل دانش آموزان برابر با -۰/۷۹۸ می‌باشد که در سطح ۹۹ درصد معنادار است ( $P < ۰/۰۱$ ) بنابراین فرضیه صفر رد و فرضیه تحقیق مورد تأیید است. یعنی به احتمال ۹۹ درصد بین اعتیاد به اینترنت با معدل کل دانش آموزان رابطه منفی و معناداری وجود دارد.

سوال سوم تحقیق: چه رابطه‌ای بین اعتیاد به اینترنت با واحدهای درسی افتاده دانش آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان ورامین وجود دارد؟

همانطور که جدول شماره ۱ نشان می‌دهد بیشترین میزان فراوانی معدل دانش آموزان، مربوط به افرادی است که معدل آنها بین ۱۴ تا ۱۷ بوده (۲۱۹ نفر) و کمترین میزان فراوانی مربوط به افرادی است که معدل آنها کمتر از ۱۴ (۸ نفر) است.

سوال اول تحقیق: وضعیت اعتیاد به اینترنت در دانش آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان ورامین چگونه است؟

جدول شماره ۲ میزان اعتیاد به اینترنت را در دانش آموزانی که مورد پرسش قرار گرفتند را نشان می‌دهد. با عنایت به اطلاعات جدول شماره ۲، ملاحظه می‌شود بیشترین میزان فراوانی مربوط به دانش آموزانی است که اعتیاد زیادی به اینترنت دارند (۱۹۳ نفر) که معادل با ۵۳/۵ درصد است و کمترین میزان فراوانی مربوط به دانش آموزانی است که اعتیاد ضعیفی به اینترنت دارند (۶ نفر). علاوه بر این، نتایج این بررسی نشان داد که ۴۴/۹٪ دانش آموزان اعتیاد متوسطی به اینترنت داشتند. جدول زیر نیز فراوانی تعداد ساعتهای استفاده از اینترنت در بین دانش آموزان را نشان می‌دهد.

بر اساس جدول ۳، ۳۳٪ دانش آموزان بین ۴ تا ۶ ساعت از اینترنت استفاده می‌کنند که بیشترین فراوانی را



سوال چهارم تحقیق: چه رابطه‌ای بین اعتیاد به اینترنت با سن دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان ورامین وجود دارد؟

برای بررسی همبستگی بین متغیرهای تحقیق میزان اعتیاد به اینترنت با سن دانش‌آموزان از آزمون همبستگی پیرسون استفاده گردید. نتیجه حاصل از این آزمون در جدول شماره ۶، نشان داده شده است.

نتایج همبستگی بین متغیرهای تحقیق یعنی میزان اعتیاد به اینترنت و سن دانش‌آموزان نشان می‌دهد که بین این دو متغیر رابطه مثبت و معناداری با فاصله اعتماد ۰/۹۵ وجود دارد. یعنی به احتمال ۹۵ درصد با افزایش سن دانش‌آموزان، اعتیاد به اینترنت نیز در آنها بیشتر خواهد شد.

برای بررسی همبستگی بین متغیرهای تحقیق میزان اعتیاد به اینترنت و تعداد واحدهای افتاده دانش‌آموزان از آزمون همبستگی پیرسون استفاده گردید. نتیجه حاصل از این آزمون در جدول شماره ۵ نشان داده شده است.

نتایج همبستگی بین متغیرهای تحقیق یعنی میزان اعتیاد به اینترنت و تعداد واحدهای افتاده دانش‌آموزان نشان می‌دهد که بین این دو متغیر رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. ضریب همبستگی بین اعتیاد به اینترنت با تعداد واحدهای افتاده دانش‌آموزان برابر با ۰/۳۷۲ می‌باشد که در سطح ۹۹ درصد معنادار است ( $P < 0/01$ ) بنابراین فرضیه صفر رد و فرضیه تحقیق مورد تایید است یعنی به احتمال ۹۹ درصد بین اعتیاد به اینترنت با تعداد واحدهای افتاده دانش‌آموزان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

جدول ۵. رابطه اعتیاد به اینترنت با تعداد واحدهای افتاده دانش‌آموزان

آماره	تعداد واحدهای افتاده
<i>r</i>	۰/۳۷۲
سطح معناداری ( <i>Sig.</i> )	۰/۰۰۰
<i>N</i>	۳۶۱

اعتیاد به اینترنت

جدول ۶. رابطه اعتیاد به اینترنت با سن دانش‌آموزان

آماره	سن دانش‌آموزان
<i>r</i>	۰/۲۷۶
سطح معناداری ( <i>Sig.</i> )	۰/۰۰۱
<i>N</i>	۳۶۱

اعتیاد به اینترنت

### بحث و نتیجه گیری

توانسته، تأثیرات بسیاری بر زندگی جوامع بگذارد. اما، استفاده نامناسب از آن منجر به پیدایش برخی آسیبها از جمله اعتیاد به اینترنت شده است. علت و ریشه اعتیاد به اینترنت، از مباحث داغی است که نظریه پردازان مختلفی را به خود مشغول کرده تا نظرات قابل توجه و گوناگونی ارائه دهند. دکتر «جان گروهول» که گفته می‌شود تحقیقات وسیعی در این زمینه انجام داده است، معتقد است: چیزی که باعث اعتیادآور شدن اینترنت شده،

اینترنت به عنوان ترکیبی از منابع و فناوری است که انتظار می‌رود به عنوان زیرساخت‌ها و تسهیلاتی برای خدمت کردن در نظر گرفته شود. وابستگی گسترده به اینترنت برای فعالیتهایی متنوع و روزمره شامل ارتباطات، همکاری‌های شغلی، معاملات تجاری، سرگرمی و آموزش وجود دارد و استفاده غیر مسئولانه از این منبع ارتباطی تهدیدی بزرگ برای جامعه محسوب می‌شود. اینترنت، وسیله‌ای است که با وجود عمر کوتاه خود

اجتماعی شدن است. به عقیده گروهول، جنبه‌هایی از اینترنت که کاربران بیشترین وقت خود را در آنها سپری می‌کنند، با تعادل اجتماعی مرتبط است؛ به عنوان مثال، کاربران با انسان‌های همانند و دلخواه خود از طریق پست الکترونیکی، گروه‌های مباحثه یا خبری، چت، بازی و مانند آن وارد تعامل اجتماعی می‌شوند.

نتایج تحقیق حاضر نشان داد نیمی از دانش‌آموزان دوره دوم دبیرستان دارای اعتیاد اینترنتی بودند که رقم بالایی را نشان می‌دهد. نتایج تحقیق کیامرثی و آریاپوران (۱۳۹۴) نشان دادند نزدیک به ۳۰ درصد دانش‌آموزان اول دبیرستان‌های شهرستان اردبیل اعتیاد به اینترنت دارند. آمار بالای دانش‌آموزان دارای اعتیاد اینترنتی در تحقیق حاضر بیشتر با آمار اعتیاد به اینترنت در دانشجویان همخوانی دارد. به عنوان مثال، نتایج تحقیق نصیری و همکاران (۲۰۱۱) نشان داد که در بین دانشجویان ۱۶/۸ درصد اعتیاد به اینترنت پایین، ۲۲/۷ درصد اعتیاد به اینترنت متوسط، ۴۶/۷ درصد اعتیاد به اینترنت بالا و ۱۳/۸ درصد دانشجویان نیز اعتیاد به اینترنت شدید دارند. نتایج تحقیق دوستی ایرانی و همکاران (۱۳۹۶) نیز نشان داد ۸۳ درصد دانشجویان اعتیاد خفیف و متوسط به اینترنت داشتند که رقم قابل توجهی است. درمورد دلایل بالا بودن میزان اعتیاد به اینترنت در دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان ورامین باید به این نکته توجه داشت که با توجه به نزدیکی این شهرستان پرجمعیت به کلان شهر تهران، کنترل‌های والدین و مدارس کمتر احساس می‌شود. از طرف دیگر، ممکن است دانش‌آموزان این دوره تحصیلی با توجه به پرستیژ استفاده از اینترنت، در مورد میزان استفاده از آن کمی اغراق آمیز گزارش کرده باشند که این بحث در محدودیت‌های تحقیق مورد توجه قرار گرفته است.

نکته مهم در مورد اعتیاد به اینترنت در دانش‌آموزان این است که با گذر زمان شاهد افزایش شدید این پدیده هستیم. به عنوان مثال، محمدحسین کفراشی نماینده وزیر

آموزش و پرورش در گردهمایی رؤسای ادارات امور شاهد و ایثارگران ادارات آموزش و پرورش‌های سراسر کشور (خرداد ۱۳۹۶) اظهار داشت: بیش از ۱۸ میلیون کودک و نوجوان داریم که ۴۰ درصد آنها روزانه حدود ۷ تا ۸ ساعت در فضای مجازی فعالیت می‌کنند؛ بنابراین اگر تمهیدات لازم در خصوص استفاده صحیح از فضای مجازی صورت نگیرد، این فضا آسیب‌زا خواهد بود. وی از اجرای طرح «کوا» (کودک و اینترنت) در مدارس با همکاری پلیس فتا خبر داد و افزود: طرح کوا، آموزش‌های لازم را در خصوص استفاده از فضای مجازی به معلمان و کودکان ارائه می‌دهد (به نقل از خبرگزاری فارس).

نتیجه دیگر این تحقیق نشان داد که اعتیاد به اینترنت با معدل دانش‌آموزان رابطه منفی و معناداری دارد. وابستگی به اینترنت می‌تواند وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان را دچار تزلزل نماید و سبب کاهش معدل و افت تحصیلی آنها گردد و همچنین علاوه بر اثرات آموزشی، مضرات مخرب و تهدید کننده‌ای در حیطه‌های اجتماعی برای آنها ایجاد نماید. در تبیین این یافته می‌توان گفت دانش‌آموزانی که به اینترنت اعتیاد دارند بیشتر از سایر دانش‌آموزان به اینترنت و گردش در اینترنت می‌پردازند. بنابراین همین امر موجب می‌شود که آنان اینترنت را در اولویت اول قرار دهند و فعالیت‌های تحصیلی را به تأخیر بیندازند، تکالیف را دیر انجام دهند و در آمادگی برای امتحان تأخیر داشته باشند. آموزش و پرورش باید تلاش نماید تا با ایجاد زمینه‌هایی مناسب جهت تامین نیازهای فرهنگی و پرکردن مناسب اوقات فراغت دانش‌آموزان به ویژه در دوره متوسطه، از هدر رفتن فرصت‌های مفید با جستجوی بیهوده به منظور سرگرمی، بازی کامپیوتری و دوست‌یابی اینترنتی جلوگیری نماید.

نتایج تحقیق حاضر با نتایج تحقیقات پراسانا (۲۰۱۲)، نایمز (۲۰۰۵)، کوبی (۲۰۰۱)، کلهر و قدسی (۱۳۹۵)، بیدختی (۱۳۹۱)، روحانی (۱۳۹۰) و قنبر (۱۳۸۵)

۱ - تحقیق حاضر نیز نشان داد ۲۷ درصد از دانش‌آموزان روزانه بین ۱۰ تا ۷ ساعت زمان خود را در اینترنت سپری می‌کنند.

معناداری وجود دارد که با نتایج تحقیق لی، ژی و وانگ (۲۰۰۸) همخوانی دارد. نتایج آنها نشان داد که بین سن دانش‌آموزان و اعتیاد اینترنتی آنها رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. پسرانی که سن آنها نسبت به همسالان شان بیشتر بود، به اعتیاد اینترنتی شدیدتری دچار بودند.

در یک جمع‌بندی می‌توان گفت امروزه تلگرام، تانگو، وی‌چت، لاین، فیس‌بوک، اینستاگرام و... مشهورترین و محبوب‌ترین شبکه‌های اجتماعی و ارتباطی فضای مجازی هستند که میلیون‌ها کاربر ایرانی را مجذوب خود کرده‌اند و همه‌گیر شدن گوشی‌های هوشمند و دسترسی آسان همه به اینترنت، این نگرانی را برای عده‌ای به وجود آورده که روابط مجازی قرار است به تدریج جایگزین روابط انسانی در دنیای واقعی شود. آیا این درگیر شدن بیش از حد با دنیای مجازی، باعث تاثیر بر وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان نخواهد شد؟

نتایج تحقیق حاضر نشان داد که اعتیاد به اینترنت می‌تواند یکی از مهمترین دلایل شکست تحصیلی دانش‌آموزان در دوره متوسطه باشد.

از جمله راهکارهایی که برای جلوگیری از اعتیاد اینترنتی دانش‌آموزان می‌توان ارائه کرد، آن است که مدت زمان مشخصی برای استفاده آنها از اینترنت مشخص گردد و برخی وبسایت‌های خاص مانند وبسایت‌های غیراخلاقی فیلتر شود.

از طرفی، محیط خانواده به محیطی آزاد برای تبادل اندیشه‌ها و گذراندن دوره هویت بخشی دانش‌آموزان تبدیل گردد تا نیاز به عضویت در سایت‌ها و شبکه‌های دوستی و اجتماعات مجازی که اندیشه‌های طغیانگری خاصی را ترویج می‌کنند، در دانش‌آموزان کاهش یابد و از بین رود.

از طرف دیگر، ارائه آموزش‌های لازم در خصوص نحوه استفاده، فواید و مضرات اینترنت و مبحث فناوری اطلاعات به دانشجویان از طریق کتاب و جزوه و واحدهای درسی که پذیرفتن این واحدها به صورت

همخوانی داشته است ولی با تحقیقات رضایی ضابط و همکاران (۱۳۹۵) و حسن زاده (۱۳۸۹) همخوانی نداشته است. این دو تحقیق نشان داد بین دو متغیر استفاده افراطی از اینترنت و پیشرفت تحصیلی رابطه معنادار وجود ندارد. علاوه بر این در مطالعه یانگ (۲۰۰۴) نیز نشان داده شد، افرادی که استفاده بیش از حد از اینترنت داشتند، نمرات تحصیلی آنها کاهش و میزان غیبت افزایش یافته بود. یانگ (۲۰۰۴) در تحقیقات خود دریافت ۵۸ درصد دانش‌آموزان پس از استفاده زیاد از حد اینترنت در عاداتهای مطالعه خود دچار افت شدند و نمرات آنها به طور قابل ملاحظه‌ای کاهش و میزان غیبت‌های این دانش‌آموزان افزایش یافت. اگر چه شایستگی‌های اینترنت این ابزار را به عنوان یک وسیله ایده آل آموزشی قرارداد است، اما دانش‌آموزان به جای انجام فعالیت خلاقانه، اغلب در سایت‌های نامربوط، اتاق‌های گپ، سرویس‌های دوست‌یابی و یا نرم‌افزارهای بازی به گشت و گذار می‌پردازند.

یافته‌های مطالعاتی اسکندری (۱۳۹۰) نتایج حاصل از این تحقیق را تایید می‌کند، نتایج آن تحقیق نشان داد که وقتی نمره اعتیاد بالا باشد معدل کمتر و واحد افتاده بیشتر است. در تحقیق حاضر نیز بین میزان اعتیاد به اینترنت با واحدهای تحصیلی افتاده رابطه مثبت و معناداری بدست آمد.

کوبی و همکاران (۲۰۰۱) در پژوهش خود بیان کردند که استفاده زیاد و تفریح گونه از اینترنت با آسیب‌های جدی در عملکرد فردی نظیر مشکلات تحصیلی مرتبط است.

تحقیق هال (۲۰۰۳) نیز دانش‌آموزان دبیرستان را جزء گروه‌های سنی در معرض خطر اعتیاد به اینترنت می‌شناسد. او تاکید می‌کند محیط‌های آموزشی مانند دبیرستان‌ها و دانشکده‌ها محل مناسبی برای اعتیاد به اینترنت است. این مسئله می‌تواند تا حدودی به خصوصیات ویژه سنین نوجوانی و بحران‌های این سن مرتبط باشد.

علاوه بر این نتایج تحقیق حاضر نشان داد بین میزان اعتیاد به اینترنت با سن دانش‌آموزان رابطه مثبت و

دانش آموزان دوره متوسطه استان مازندران. فصلنامه فناوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی، سال دوم، شماره دوم. - دوستی ایرانی امین، باقری امیری فهیمه، خواجه کاظمی راضیه، مصطفوی احسان. (۱۳۹۶). بررسی شیوع اعتیاد به اینترنت در دانشجویان و دانش‌آموختگان گروه‌های اپیدمیولوژی، علوم بالینی و علوم پایه در ایران: یک مطالعه مقطعی، مجله اپیدمیولوژی ایران، دوره ۱۳، شماره ۱. - حبیبی، محمدحسین. (۱۳۹۰). هنجارهای حقیقی و ناهنجاری های مجازی، انتشارات دانشگاه تهران، جلد اول. - سلطانی فر، محمد. (۱۳۸۷). تحلیل وضعیت سواد اینترنتی دانش‌آموزان سال سوم دبیرستان شهر تهران ۱۳۸۶-۱۳۸۵ در مقایسه با مربیان و والدین آن‌ها. فصلنامه نوآوری های آموزشی، شماره ۲۷، سال هفتم، دوره پاییز. صص ۳۷-۶۱. - شاملو، سعید. (۱۳۸۲). بهداشت روانی، تهران، انتشارات رشد. - کلهر، ندا. و احقر، قدسی. (۱۳۹۵)، رابطه اعتیاد به اینترنت با هوش‌های چندگانه گاردنر و پیشرفت تحصیلی. فصلنامه روانشناسی کاربردی، دوره ۱۰، شماره ۴ - کیامرثی، آذر. و آریاپوران، سعید. (۱۳۹۴). شیوع اعتیاد به اینترنت و رابطه‌ی آن با تعلق‌ورزی و پرخاشگری در دانش‌آموزان، فصلنامه روانشناسی مدرسه، دوره ۴، شماره ۳. - گلچین فر، شادی. بختایی، امیر. (۱۳۸۵). رفتار مصرف‌کننده، ماهنامه تدبیر، شماره ۱۷۴. - قجر، حمیدرضا. (۱۳۸۵). رابطه بین خودپنداره، اضطراب کامپیوتر و افت تحصیلی با اعتیاد به اینترنت در بین دانش‌آموزان دبیرستانهای تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی، دانشگاه تهران. - محمد بیگی، ابوالفضل. قضاوی، علی. محمد صالحی، نرگس. قمری، فرهاد. و سعیدی، عاطفه. (۱۳۸۸). تأثیر وابستگی به اینترنت بر وضعیت تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اراک، مجله دانشگاه علوم پزشکی اراک، دوره ۱۲. - معیدفر، سعید. حبیب پور گتایی، کرم. گنجی، احمد. (۱۳۸۶). مطالعه پدیده استفاده اعتیادی از اینترنت در بین نوجوانان و جوانان (۲۵-۱۵ سال) شهر تهران، مجله جهانی رسانه، شماره ۴.

اختیاری در ابتدا می‌تواند صورت پذیرد<sup>۱</sup>. این آموزش‌ها می‌تواند از مقاطع تحصیلی پایه شروع و در دانشگاه به حد کمال برسد. برنامه‌ریزی مناسب جهت اوقات فراغت دانش‌آموزان و عضو شدن اولیا در گروه‌های اجتماعی جهت هدایت فرزندانشان در موارد لازم نیز می‌تواند اقدامات موثری باشد. بهتر است آموزش و پرورش از یک سو خطراتی که ممکن است دانش‌آموزان را تهدید کنند به آنها در قالب بسته های آموزشی گوشزد کند و از سوی دیگر والدین باید فضای استفاده از کامپیوتر و اینترنت را در محیط پررفت و آمد خانواده طراحی کنند و به فرزندانشان اجازه دهند در یک زمان مشخص از اینترنت و فضای مجازی استفاده کنند.

#### منابع

- اسکندی، پروانه. (۱۳۹۰). بررسی اثر اعتیاد به اینترنت بر کارکرد تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستانهای دخترانه شهر اهواز. دانشگاه علامه طباطبایی، پایان نامه کارشناسی ارشد. - بهار، مهری. حاجی محمدی، علی. (۱۳۸۶). دانشجویان دانشگاه تهران و استفاده اینترنت: مطالعه بهره‌وری و خرسندی. مطالعات فرهنگی و ارتباطات، شماره ۱۰، صص ۱۶۳ - ۱۸۶. - بیدختی، عاطفه و حسن زاده، رمضان. (۱۳۹۱). رابطه اعتیاد به اینترنت با پیشرفت تحصیلی و ویژگیهای شخصیتی فراگیران. فصلنامه فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی، سال سوم، شماره اول. - حسن زاده، رمضان. (۱۳۸۹). رابطه بین استفاده افراطی از فناوری (اعتیاد به اینترنت و پیامک) و وضعیت آموزشی و روانی دانش‌آموزان. فصلنامه روانشناسی تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تنکابن، سال اول، شماره ۳. - رضایی ضابط، نرگس. قدمی، سیدامیر. رضایی ضابط، علی. (۱۳۹۵). بررسی رابطه ی اعتیاد به اینترنت با پیشرفت تحصیلی و سلامت روان دانش‌آموزان دختر مقطع دبیرستان، پنجمین کنفرانس بین‌المللی روانشناسی و علوم اجتماعی. - روحانی، فضیله. تاری، سعیده. (۱۳۹۰). بررسی میزان اعتیاد به اینترنت و رابطه آن با انگیزه تحصیلی و رشد اجتماعی

۱- این پیشنهاد اکنون در آموزش و پرورش به صورت آزمایشی در حال انجام است.

- Mitra, A. & Watts, E. (2002), *Theorizing Cyberspace: The Idea of Voice applied to the Internet Discourse*, *New Media & Society*, 4(4):479-498.
- Nasiri, E., Raei. Vatani, J., Keshavarz, S., & Hashiani, A. (2011). Survey the Prevalence of Internet Addiction and its Influential Factors in Persian College Student in 2011. *Middle-East Journal of Scientific Research*, 10 (1), 50-53 .
- Niemz K, Griffiths M, Banyard P. (2005) Prevalence of pathological internet use among university students and correlations with self-esteem, the general health questionnaire (GHQ), and disinhibition, *Cyberpsychol Behav*; 8(6), 562- 570.
- Prasanna C, Koong KS, Lai L. (2012) Some Observations on Internet Addiction Disorder Research. *Journal of Information Systems Education*.11 (3-4): 97-107.
- Ruggiero, T. (2000). Uses and gratifications theory in the 21st century. *Mass Communication & Society*, 3(1), 3-37.
- Samson, J. & Keen, B. (2005). *Internet Addiction*, Faculty of Teaching Science, University of Lecce, Italy.
- Seth, A. (2003), *The Internet: Addiction or Hobby?* Active Karma Ventures Pvt. Ltd.
- Siomos, K. E., Dafouli, D. E., Braimiotis, D. A., Mouzas, O. D., & Nikiforos, V. A. (2008). Internet Addiction among Greek Adolescent Students, *Cyber Psychology & Behavior*, 11(6), 653-657.
- Windham, R. C. (2008). *The changing landscape of adolescent Internet Communication and its relationship to psychological adjustment and academic performance*, Thesis (PHD) The George Washington University, Columbian College of Arts and Sciences and Graduate School of Education and Human Development.
- Young, K.S. (2004). Internet addiction: the emergence of a new disorder. *Cyber Psycho and Behavior*. 1(3), 237-44.
- نادمی، فرح. و سعیدی رضوانی، کامبیز. (۱۳۸۵). استفاده از اینترنت و پیامدهای روانی و اجتماعی آن، پایان نامه ارشناسی ارشد روانشناسی. دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز.
- نوابخش، مهرداد. هاشمی نژاد، فاطمه. زادشم پور، وحید (۱۳۸۹). بررسی آثار اینترنت و موبایل در تغییر هویت جوانان ۱۵-۲۹ سال استان مازندران، فصلنامه تخصصی جامعه شناسی مطالعات جوانان، سال اول، شماره ۱.
- ویزشفر، فاطمه. (۱۳۸۴). بررسی میزان اعتیاد به اینترنت در استفاده کنندگان از کافی نت های شهر لار. فصلنامه اصول بهداشت روانی. ۷ (۲۵و۲۶)، ۲۷-۳۳.
- Biggs, S. (2000). *Global Village or Urban Jungle: Culture, Self-Construal, and the Internet*, *Proceedings of the Media Ecology Association*, Volume 1.
- Do, Y. K., Shin, E., Bautista, M. A., & Foo, K. (2013). The associations between self-reported sleep duration and adolescent health outcomes: What is the role of time spent on Internet use? *Sleep Medicine*, 14(2), 195-200.
- Hall, A. (2003). Internet addiction: College student case study using best practices in cognitive behavior therapy. *J Mental Health Couns*. 23(4), 312-27.
- Kaye, B. K. & Johnson, T. J. (2002). The Internet: Vehicle for engagement or a haven for the disaffected? In T. J. Johnson, C .
- Kubey, R.W., Lavin, M.J., & Barrows, J.R. (2001). Internet use and collegiate academic performance decrements: Early findings. *JCommun*. 366-382.
- Li Xie, Q. & Wang, A. (2008). *The Relationship between Age, Gender, Family Support, and Internet Addiction*. Paper presented at the annual meeting of the MWERA Annual Meeting, Westin Great Southern Hotel, and Columbus, Ohio Online. [http://www.allacademic.com/meta/p275529\\_index.html](http://www.allacademic.com/meta/p275529_index.html).
- Lin, M. P., KO, H. C., & Wu, J. Y. (2011). Prevalence and psychosocial risk factors associated with Internet addiction in a nationally representative sample of college students in Taiwan. *Cyberpsychology behavior and Social Networking*, 8(2), 230- 241.

---

Quarterly Journal of Educational Psychology

Islamic Azad University Tonekabon Branch

Vol. 8, No. 3, autumn 2017, No 31



Journal of Educational  
Psychology

---

## The relationship between internet addiction and the academic performance of second grade high school students

Hamid Shafizadeh<sup>1\*</sup>

1) Department of Educational Science, Garmsar Branch, Islamic Azad University, Garmsar, Iran

\*Corresponding: shafizadeh11@gmail.com

---

### Abstract

This study aimed to evaluate the relationship between Internet addiction and academic performance of second grade High School students conducted in Varamin city. The overall objective of the present study is practical and in terms of method is correlational descriptive. This research is random sampling. To calculate the sample size, Cochran formula has been used. The sample of 361 volunteer students were randomly selected from Varamin city. In this study, Young's Internet Addiction questionnaire is used to identify students who are addicted to internet. GPA at the end of the semester and the number of students' failed units as academic performance indices were used. Data analysis was done by using descriptive statistics (frequency, mean and percentage) and inferential statistics (Pearson). The Results showed that 1/7 percent of users have poor addiction, 44/9 percent medium addiction and 53/5 percent severe addiction to internet. Investigation of correlational results indicates that there is a significant positive relationship between the variables of Internet addiction and the age of the students with 0/95 interval confidence and also there is a significant positive relationship between the variables of the level of internet addiction and the number of failed students with 0/95 interval confidence, furthermore the research indicated that in terms of the relation between the variables of Internet addiction and the average of the students there is a significant negative relationship with 0/95 interval confidence.

**Key words:** Internet addiction, Academic performance, high school students

---